

Η ΔΑΣΙΚΗ ΒΛΑΣΤΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Η Λέσβος είναι το μεγαλύτερο νησί του Ανατολικού Αιγαίου, είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Ελλάδας και το έβδομο στη Μεσόγειο. Παρουσιάζει πλούσια χλωρίδα, έχουν εντοπιστεί 734 είδη φυτών τα οποία ανήκουν σε 411 γένη και 100 οικογένειες. Έχουν εντοπιστεί σπάνια είδη όπως τα *Ruta montana*, *Osmunda regalis* και *Adenocarpus complicatus*, καθώς και τρία άλλα είδη τα οποία δεν έχουν βρεθεί σε κανένα άλλο μέρος της Ελλάδας, τα *Rhododendron luteum*, *Lavandula cariensis* και *Comperia taurica*.

Η δασική βλάστηση της Λέσβου χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλη ποικιλία σε είδη και μορφές με παρουσία τόσο ενδημικών όσο και σπάνιων φυτών. Η εξέλιξη αυτής είναι συνδεδεμένη με την γεωλογική ιστορία του νησιού. Έτσι κύριο χαρακτηριστικό της δασικής χλωρίδας της Λέσβου είναι η στενή συσχέτιση των διαφόρων τύπων βλάστησης με τη γεωλογική δομή του νησιού.

Το κύριο δασοπονικό είδος της Λέσβου είναι η τραχεία πεύκη (*Pinus brutia* Tenore), η οποία παρουσιάζει εκπληκτική ποικιλότητα σε μορφές κόμης, χαρακτήρες κώνων και βελονών.

Η *Pinus brutia* στη Λέσβο καταλαμβάνει έκταση 34.800 Ha, ή 20,81% της συνολικής έκτασης του νησιού (Σεραϊδης 1987). Οι πληθυσμοί της παρουσιάζουν εκπληκτική φαινοτυπική παραλλακτικότητα και πλαστικότητα (Πανέτσος 1984, Αραβανόπουλος 1986). Η γεωγραφική απομόνωση, η μακροχρόνια αρνητική επιλογή για την κάλυψη των αναγκών σε ξύλο αλλά και ρητίνη, το εδαφολογικό μωσαϊκό, οι κλιματικές μεταβολές λόγω υψομέτρου και έκθεσης και οι πυρκαγιές συμβάλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη μηχανισμών εξέλιξης. Αποτελέσματα δοκιμής προελεύσεων τραχείας έδειξαν ότι η τραχεία πεύκη Λέσβου είναι μια από τις καλύτερες Ελληνικές προελεύσεις σε αυξητικά χαρακτηριστικά (Panetsos 1981, 1990).

Σύμφωνα με τον Πανέτσο (1984), τα δάση της τραχείας της Λέσβου εξαιτίας της προέλευσης και της απομόνωσης των από την υπόλοιπη φυσική εξάπλωση του είδους για εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια, ίσως παρουσιάζουν την γενετική συγκρότηση ενός αρχέγονου πληθυσμού.

Επειδή η Λέσβος αποκόπηκε από την Μικρά Ασία κατά την τεταρτογενή περίοδο, περίπου πριν 500 - 600 χιλ. χρόνια, η χλωρίδα της έχει εμφανή τα στοιχεία της παλαιάς συνεχούς Ποντικής χλωρίδας. Γι αυτό παρουσιάζει ιδιομορφίες, γενετική σύνθεση και μοναδική εξέλιξη σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Η παρουσία του *Rododendron Luteum Sweet* ή *Azalea Pontica L.* (κίτρινο ροδόδενδρο) σε αυτοφυείς συστάδες (Παπαϊωάννου 1950) αποτελεί μοναδική παρουσία στον Ελληνικό χώρο και χαρακτηρίζεται ως λείψανο της Ποντικής χλωρίδας από την εποχή των παγετώνων.

Εκτός από την τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*) ένα άλλο αυτοφυές κωνοφόρο είναι η μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*) η οποία εμφανίζεται σε δύο απομονωμένες περιοχές, η μία στο ανατολικό τμήμα του νησιού μεταξύ των κόλπων Γέρας και Καλλονής, στην κορυφογραμμή Ψηλοκούδουνο, σε υψόμετρο 800m και η άλλη δυτικά της Καλλονής στο όρος Προφήτης Ηλίας. Ο δεύτερος πληθυσμός είναι ο μεγαλύτερος, καταλαμβάνει έκταση 2.000 στρεμμάτων και από υψόμετρο 450m και

άνω αναμιγνύεται με την τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*), ενώ στο ανώτερο τμήμα της φυσικής του εξάπλωσης είναι αμιγής.

Μερικά άλλα αυτοφυή δασικά είδη είναι η βαλανιδιά, το πουρνάρι, η κουμαριά, ο σχίνος, ο πλάτανος, η καστανιά, ο άρκευθος.

Η κατανομή της έκτασης της Λέσβου κατά εδαφοπονική δραστηριότητα είναι η ακόλουθη :

a/a	Μορφές εδαφοπονικής εκμετάλλευσης και Δασοπονικά είδη	Σύνολο Ha	Ποσοστό %
1	Δάση & δασ. Εκτάσεις <i>Pinus Brutia</i>	34.800	20,81
2	Δάση <i>Pinus nigra</i>	200	0,12
3	Δάση καστανιάς (<i>Castanea</i>)	300	0,18
4	Δάση και δασ. εκτάσεις Βαλανιδιάς (<i>Querqus macrolepis / aegilops</i>)	6.000	3,58
5	Δασ. εκτάσεις αείφυλλων πλατύφυλλων	8.800	5,27
ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ		50.100	29,96
6	Χορτολιβαδικές εκτάσεις (φρύγανα)	35.000	20,94
7	Γεωργικές καλλιέργειες	72.900	43,60
8	Οικισμοί – άγονες εκτάσεις	9.200	5,50
ΣΥΝΟΛΑ		167.200	100

Πηγή: ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΑΣΟΠΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΝΟΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ
1993

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΕΡΓΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ

Η δασική βλάστηση της Λέσβου δεν κινδυνεύει να υποβαθμιστεί από την ανταγωνιστική σχέση της με την οικιστική ανάπτυξη και την γεωργική εκμετάλλευση, φαινόμενα που περιορίζονται τοπικά και αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά από την Εθνική Νομοθεσία και την τοπική Δασική Υπηρεσία. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την δασική βλάστηση της Λέσβου αποτελούν οι δασικές πυρκαγιές. Ο Νομός Λέσβου με το Π.Δ. 575/1980 «περί κηρύξεως ιδιαιτέρως ευαίσθητων στις πυρκαγιές περιοχών δασών και δασικών εκτάσεων ως επικίνδυνων» έχει καταταγεί στην πρώτη κατηγορία επικίνδυνότητας στις πυρκαγιές.

Ας σημειώσουμε ότι την περίοδο 1971 – 1998 κάηκαν σε σύνολο 5.736 Ha δασών και δασικών εκτάσεων με *Pinus brutia* και *Pinus nigra*. Το 94,9% των πυρκαγιών οφείλεται σε ανθρώπινες ενέργειες και μόνο το 5,1% οφείλεται σε κεραυνούς. Η κρίσιμη περίοδος για την έκρηξη πυρκαγιών είναι Ιούνιος – 1° 15/μέρο Νοεμβρίου.

Για την πρόληψη και καταστολή των δασικών πυρκαγιών στη Λέσβου έχουν γίνει πολλά έργα από την Δασική Υπηρεσία όπως φαίνεται παρακάτω :

1. Πυροφυλάκεια: 5
2. Δασικοί δρόμοι – Αντιπυρικές ζώνες: περίπου 520 km
3. Υδατοδεξαμενές (πάνω από 100)
4. Σημεία υδροληψίας
5. Εστεγασμένες αντιπυρικές ζώνες πάνω από 25 km
6. Τεχνικά έργα οδοποιίας
7. Κατ' έτος βελτιώσεις των δασικών δρόμων – αντιπυρικών ζωνών

Μέχρι το 1^ο εξάμηνο του 1998 το έργο της δασοπυρόσβεσης ασκούσε η Δασική Υπηρεσία με πολύ καλά αποτελέσματα λόγω επισταμένου αντιπυρικού σχεδιασμού, που αφορούσε την διασπορά των πυροσβεστικών δυνάμεων (οχημάτων και προσωπικού) και την κατανομή αυτών στο χώρο με τέτοιο τρόπο που ελαχιστοποιούσε τον χρόνο επέμβασης σε περίπτωση αναγγελίας πυρκαγιάς. Έκτοτε το έργο ανέλαβε η Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Η πορεία της φυσικής αναγέννησης των πευκοδασών είναι ικανοποιητική, το 95% περίπου των καμένων εκτάσεων βρίσκονται υπό ανόρθωση και μόνο το 5% αυτών παρουσιάζουν δυσκολία στην αναγέννηση λόγω δυσμενών συνθηκών (βραχώδη εδάφη σε συνδυασμό με την απουσία ώριμων δένδρων-σπορέων). Σε περιπτώσεις όπου η φυσική αναγέννηση καθυστερεί λόγω κατάληψης των εδαφών από ανταγωνιστική βλάστηση ή απουσίας ώριμων δένδρων σπορέων η Δασική Υπηρεσία έχει επέμβει τεχνητά. Οι αναδασωτικές δραστηριότητες της Δασικής Υπηρεσίας υποστηρίζονται από την λειτουργία του Δασικού Φυτωρίου Βασιλικών το οποίο παράγει 35.000 φυτά κατ' έτος.

Εκτός από τις παραπάνω δραστηριότητες εξέχουνσα θέση κατέχουν τα έργα προστασίας και ανάδειξης του Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου. Η ύπαρξη του πάρκου «Μπαλή Αλώνια» και η λειτουργία του ως οργανωμένος χώρος επίσκεψης αποτελεί σημαντικό έργο που έχει να επιδείξει η Δασική Υπηρεσία.

Η δασική αναψυχή αποτελεί μια άλλη δράση και αφορά την δημιουργία χώρων υπαίθριας δασικής αναψυχής. Σημειώνουμε ότι έχουν δημιουργηθεί 9 θέσεις υπαίθριας αναψυχής και έχουν τοποθετηθεί αρκετά κιόσκια κατά μήκος του οδικού δικτύου.

Τέλος πρέπει να πούμε ότι η δασική παραγωγή ξυλείας στη Λέσβο είναι περιορισμένη πράγμα που οφείλεται στον κατακερματισμό της δασικής ιδιοκτησίας (ύπαρξη πολλών ιδιοκτητών), στην έλλειψη ειδικευμένων δασεργατών και στις δυσμενείς συνθήκες εμπορίας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η σημερινή διαχείριση συνίσταται κυρίως στην ανάπτυξη των προστατευτικών και αισθητικών επιδράσεων των δασών με παράλληλη ικανοποίηση μικρών οικονομικών ωφελειών.

ΦΩΤΗΣ ΚΡΑΛΗΣ
ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ. MSc
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΑΣΩΝ ΛΕΣΒΟΥ